

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 93/2012-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. februára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. M. M., B., zastúpeného spoločnosťou A., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom advokáta JUDr. M. M., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 20, čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 1 S 208/2010 a jeho rozsudkom z 31. marca 2011 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sžo 62/2011 a jeho rozsudkom z 28. septembra 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. M. M. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. januára 2012 doručená sťažnosť JUDr. M. M., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného spoločnosťou A., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom advokáta JUDr. M. M., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 20, čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 S 208/2010 a jeho rozsudkom z 31. marca 2011 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“ alebo „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sžo 62/2011 a jeho rozsudkom z 28. septembra 2011 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu“ alebo „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ do 2. júla 2009 vykonával advokáciu samostatne ako fyzická osoba podľa § 12 ods. 1 písm. a) zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“) a od 3. júla 2009 začal vykonávať advokáciu ako konateľ a spoločník obchodnej spoločnosti „A., s. r. o.“. Sťažovateľ 1. júla 2009 „v zmysle ust. § 15 ods. 6 veta prvá ZoA písomne vyhlásil, že ako advokát vykonávajúci advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným nebude súčasne vykonávať advokáciu samostatne, v združení, ako spoločník verejnej obchodnej spoločnosti alebo komanditnej spoločnosti, ani ako konateľ inej spoločnosti s ručením obmedzeným“. Zánik oprávnenia sťažovateľa na samostatný výkon advokácie podľa ustanovenia § 12 ods. 1 písm. a) zákona o advokácii sťažovateľovi potvrdila Slovenská advokátska komora (ďalej len „SAK“) potvrdením č. 7/2009-JUDr.Pp/Ma z 3. júla 2009 a potvrdením č. 7/2009-JUDr.De/Ma zo 7. septembra 2009 vydaným podľa § 71 ods. 2 písm. k) zákona o advokácii, ktorým zároveň potvrdila, že

sťažovateľ nie je ani samostatne zárobkovo činnou osobou (ďalej len „SZČO“) podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“).

Sťažovateľ ďalej uviedol, že *«... v dôsledku zániku oprávnenia na samostatný výkon advokácie s prestal k 2. 7. 2009 vykonávať vo svojom mene a na svoj účet akúkoľvek „zárobkovú činnosť podľa ust. § 3 ZoSP, prestal tak byť „samostatne zárobkovo činnou osobou“ podľa ust. § 5 písm. c) ZoSP...»* a podľa jeho názoru *«mu podľa ust. § 21 ods. 4 písm. b) ZoSP zanikla aj jeho účasť ako samostatnej zárobkovo činnnej osoby na povinnom nemocenskom a dôchodkovom poistení (ďalej tiež len ako „sociálne poistenie“)*».

Sociálna poisťovňa sa nestotožnila s názorom sťažovateľa o zániku jeho účasti ako SZČO na povinnom nemocenskom a dôchodkovom poistení v dôsledku toho, že od 3. júla 2009 vykonáva advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným.

Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava, rozhodnutím č. 7001-0210000151-GC09/10 z 15. marca 2010 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne“) rozhodla, že povinné nemocenské a dôchodkové poistenie sťažovateľa ako SZČO k 2. júlu 2009 nezaniká z dôvodu, že *«zmenou formy výkonu advokácie podľa ust. § 12 ods. 1 ZoA (zo samostatného výkonu advokácie na výkon advokácie prostredníctvom konateľstva v spoločnosti s ručením obmedzeným) sťažovateľovi nezaniklo postavenie advokáta ako samostatne zárobkovo činnnej osoby (ďalej len „SZČO“) podľa ust. § 5 písm. c) ZoSP, ani jeho účasť na povinnom nemocenskom a dôchodkovom poistení podľa ust. § 21 ods. 4 písm. b) ZoSP»*.

Na odvolanie sťažovateľa Sociálna poisťovňa, ústredie rozhodnutím č. 17186/2010-BA z 12. júla 2010 (ďalej len „druhostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne“) potvrdila prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne a svoje rozhodnutie odôvodnila tým, že *„pre účely posudzovania právneho postavenia SZČO vo vzťahu k sociálnemu poisteniu je rozhodujúce ust. § 5 písm. c) ZoSP, sťažovateľovi zmenou formy výkonu advokácie jeho*

postavenie ako SZČO podľa ust. § 5 písm. c) ZoSP nezaniklo, pretože pri tom nedošlo k zániku jeho oprávnenia na výkon činnosti advokáta.

Záväzné potvrdenie predsedníctva Slovenskej advokátskej komory vydané podľa ust. § 71 ods. 2 písm. k) ZoA považoval odvolací správny orgán na účely sociálneho poistenia za irelevantné z dôvodu absencie právnej úpravy v ZoSP týkajúcej sa možnosti úpravy právneho postavenia fyzickej osoby ako SZČO na účely sociálneho poistenia v inom právnom predpise...“.

Krajský súd sa pri preskúmaní prvostupňového rozhodnutia Sociálnej poisťovne i druhostupňového rozhodnutia Sociálnej poisťovne na základe žaloby podanej sťažovateľom podľa § 247 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) stotožnil s ich závermi a svojím napadnutým rozsudkom žalobu sťažovateľa zamietol. Najvyšší súd na odvolanie sťažovateľa svojím napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok krajského súdu, s ktorého závermi sa stotožnil, keď uviedol: «Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu vyplýva, že sa stotožnil sa s právnym názorom žalovanej, podľa ktorého pre účely posudzovania právneho postavenia SZČO vo vzťahu k sociálnemu poisteniu je rozhodujúce ust. § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), podľa ktorého SZČO je fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu a advokát zapísaný do zoznamu advokátov nadobúda na účely sociálneho poistenia postavenie SZČO. Zmena formy výkonu advokácie, je vo vzťahu k postaveniu advokáta ako SZČO právne bezvýznamná, žalobca mal podľa výpisu z daňového priznania za rok 2008 príjem, ktorý je zdaňovaný ako príjem zo živnosti a z tohto dôvodu žalobcovi povinné sociálne poistenie vzniklo ku dňu 1. júla 2009. Podľa názoru krajského súdu existencia oprávnenia advokáta na vykonávanie advokátskej činnosti, podmienená jeho zápisom v zozname advokátov vedenom Slovenskou advokátskou komorou až do času, kým advokát nebol vyčiarknutý z takéhoto zoznamu, má za následok, že advokát musí byť považovaný za SZČO pre potreby zákona o sociálnom poistení. Z uvedeného dôvodu je povinne nemocensky poistený podľa § 14 ods. 1 písm. b) a povinne dôchodkovo poistený podľa § 15 ods. 1 písm. b) a vznik a zánik tohto poistenia sa viaže na podmienky upravené v § 21 zákona o sociálnom poistení. Krajský súd následne poukázal, že túto skutočnosť nemôže

ovplyvniť právna úprava obsiahnutá v § 12 zákona o advokácii, ktorý upravuje formu, ktorou môže advokát vykonávať advokáciu, lebo základným predpokladom pre výkon advokácie je vykonávanie takejto činnosti fyzickou osobou, ktorá má požadované oprávnenie...

Žalovaná v napadnutom rozhodnutí ako aj krajský súd v rozsudku podrobne odôvodnili, prečo žalobca, ktorý sa stal od 1. júla 2009 spoločníkom a zároveň konateľom spoločnosti s ručením obmedzeným, poskytujúcej advokátske služby podľa § 15 zákona o advokácii, nezaniklo povinné sociálne poistenie ako samostatne zárobkovo činnéj osobe podľa § 21 zákona o sociálnom poistení.

Podľa názoru odvolacieho súdu existencia oprávnenia advokáta na vykonávanie advokátskej činnosti, podmienená jeho zápisom v zozname advokátov vedenom Slovenskou advokátskou komorou až do času, kým advokát nebol vyčiarknutý z takéhoto zoznamu, má za následok, že musí byť považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu pre potreby zákona o sociálnom poistení. Z uvedeného dôvodu je povinne nemocensky poistený podľa § 14 ods. 1 písm. b) a povinne dôchodkovo poistený podľa § 15 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení a vznik a zánik tohto poistenia sa viaže na podmienky upravené v § 21 zákona o sociálnom poistení.

Túto skutočnosť nemôže ovplyvniť právna úprava obsiahnutá v § 12 zákona o advokácii, ktorý upravuje formu, ktorou môže advokát vykonávať advokáciu, lebo základným predpokladom pre výkon advokácie je vykonávanie takejto činnosti fyzickou osobou, ktorá má zákonom požadované oprávnenie. Na výkon advokátskej činnosti je teda oprávnený len advokát, ktorý je zapísaný do zoznamu advokátov, ktorý vedie Slovenská advokátska komora. A práve vymedzenie samostatne zárobkovo činnéj osoby podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení je odvodené od samotného oprávnenia vykonávať túto činnosť.

Navyše § 15 zákona o advokácii upravuje špecifické podmienky, za ktorých advokáti môžu vykonávať advokáciu ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným a účasť advokáta v takejto spoločnosti je viazaná na existenciu oprávnenia na poskytovanie advokátskych služieb jednotlivých spoločníkov a konateľov, ktorými môžu byť len advokáti, a ktorých účasť v spoločnosti zaniká vyčiarknutím zo zoznamu advokátov, v skutočnosti stratou oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu.

Najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje aj na názor ústavného súdu, ktorý už v obdobnej veci vyslovil, že „predmetný právny výklad najvyšším súdom nevykazuje nedostatky, ktoré by odôvodňovali záver o porušení základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy alebo práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru“ (II.ÚS 508/2010-15).

V súvislosti so žalobcom uvádzanými potvrdeniami Slovenskej advokátskej komory, najvyšší súd poznamenáva, že uvedené sú jedným z podkladov rozhodnutia, pričom Slovenská advokátska komora, nie je oprávnená poskytovať záväzný výklad ustanovení zákona o sociálnom poistení voči tretím osobám, pretože už z jej povahy ako samosprávnej stavovskej organizácie vyplýva, že môže upravovať a riadiť vzťahy len dovnútra, teda vo vzťahu k advokátom, ktorých združuje, a nie vo vzťahu k iným orgánom verejnej správy. Z tohto dôvodu nemohlo ani dôjsť k zasiahnutiu do jej právomoci a taktiež nebol daný ani dôvod na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. b) OSP...»

Sťažovateľ namieta závery krajského súdu a najvyššieho súdu v napadnutých rozsudkoch a v podstatnej časti svojej argumentácie namieta nerešpektovanie potvrdenia vydaného SAK podľa § 71 ods. 2 písm. k) zákona o advokácii, keď uvádza: «... pokiaľ všeobecne záväzný právny predpis (zákon) upravuje, že Slovenská advokátska komora má prostredníctvom svojho predsedníctva danú kompetenciu záväzne potvrdzovať, či advokát je samostatne zárobkovo činnou osobou podľa ZoSP, je nelegitímne a neústavné sťažovateľa rozsudkami Krajského súdu v Bratislave a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nútiť, aby takéto záväzné potvrdenie Slovenskej advokátskej komory vydané podľa ust. § 71 ods. 2 písm. k) ZoA nerešpektoval a aby sa správal a plnil svoje „povinnosti“ samostatnej zárobkovo činnnej osoby vyplývajúce zo ZoSP tak, akoby „zárobkovú činnosť“ v zmysle ust. § 3 ZoSP vykonával aj napriek tomu, že v skutočnosti už žiadnu „zárobkovú činnosť“ fakticky nevykonával...

Pokiaľ ust. § 71 ods. 2 písm. k) ZoA upravuje, že Slovenská advokátska komora vydáva záväzné potvrdenie o tom, či advokát je SZČO na účely ZoSP, neexistuje žiadny legitímny dôvod, pre ktorý by sa takáto zákonom založená záväznosť nemala vzťahovať aj na Sociálnu poisťovňu. Práve naopak, z ust. § 209 ods. 1 veta druhá ZoSP vyplýva, že rozhodnutie Sociálnej poisťovne musí byť v súlade so všeobecne záväznými právnymi

predpismi t. j. Sociálna poisťovňa je povinná rešpektovať nie len právne normy ZoSP, ale aj právne normy všetkých ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov, vrátane ZoA.

Záväznosť potvrdenia Slovenskej advokátskej komory vydaného podľa ust. § 71 ods. 2 písm. k) ZoA pre Sociálnu poisťovňu potvrdzuje aj dôvodová správa k návrhu zákona č. 304/2009 Z. z., podľa ktorého „Navrhované doplnenie § 71 ods. 2 písmenom k) umožňuje Slovenskej advokátskej komore vydávať záväzné potvrdenie o forme výkonu advokácie... a o skutočnosti, či advokát je samostatne zárobkovo činnou osobou podľa osobitného predpisu napríklad na účely poistenia podľa zákona o sociálnom poistení.

Z dôvodovej správy k zákonu č. 304/2009 Z. z. je tak zjavná vôľa zákonodarcu nastoliť legálne prepojenie medzi formou výkonu advokácie a účasťou advokáta ako SZČO na sociálnom poistení podľa ZoSP.

Na tom základe potom možno ustáliť, že ak sa Krajský súd v Bratislave a Najvyšší súd Slovenskej republiky abstrahovali od ust. § 209 ods. 1 ZoSP a Sociálnu poisťovňu „vyňali“ zo záväznosti potvrdenia Slovenskej advokátskej komory vydaného podľa ust. § 71 ods. 2 písm. k) ZoA a ak v nadväznosti na to dospeli k záveru, že zmena formy výkonu advokácie je pre účasť advokáta na povinnom sociálnom poistení irelevantná, tak s prihliadnutím na zásadu vyjadrenú v článku 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky je zrejmé, že rozhodovali v rozpore s rozumným a spravodlivým výkladom, interpretáciou ZoA a ZoSP, v rozpore s legitímnym očakávaním sťažovateľa a jeho dôverou v právny štát.

Krajský súd v Bratislave a (najmä) Najvyšší súd Slovenskej republiky navyše rozhodli arbitrárne, keď na strane jednej vo vzťahu k záväznému potvrdeniu podľa ust. § 71 ods. 2 písm. k) ZoA uviedli, že Slovenská advokátska komora nie je oprávnená poskytovať záväzný výklad ustanovení ZoSP voči tretím osobám (ale len vo vzťahu k advokátom), avšak súčasne na strane druhej pripustili, že Sociálna poisťovňa je oprávnená zasahovať do výlučnej kompetencie Slovenskej advokátskej komory a spochybňovať jej zákonom zverenú kompetenciu vo vzťahu k určeniu, či jej členovi oprávnenie na výkon advokácie a účasť na sociálnom poistení ako SZČO zanikli alebo nie.

Preto ak Slovenská advokátska komora je ako jediný oprávnený subjekt oprávnená určovať kto má alebo nemá oprávnenie na (samostatný) výkon advokácie podľa osobitného zákona (ZoA) a v spojitosti s tým je aj oprávnená v súlade s ust. § 71 ods. 2 písm. k) ZoA potvrdzovať, či advokát je SZČO na účely ZoSP, konajúce súdy boli povinné dôsledky

takýchto kompetencií Slovenskej advokátskej komory premietnuť aj do posudzovania účasti sťažovateľa ako SZČO na sociálnom poistení podľa ZoSP a použiť takú interpretáciu cit. ust., ktorá by ústavne konformným spôsobom nastolila stav korešpondujúci s legitímnym očakávaním sťažovateľa, vychádzajúcim z dôvery v právny štát...»

V ďalšej časti svojej argumentácie sťažovateľ namieta formalistický, a tým podľa neho arbitrárny výklad zákona, a to vzťahujúcich sa ustanovení zákona o advokácii [„§ 15 ods. 6 a § 71 ods. 2 písm. k“) a zákona sociálnom poistení („§ 3, § 5 a § 21 ods. 4“), pokiaľ ide o vecné závery krajského súdu a najvyššieho súdu o účasti sťažovateľa ako SZČO na povinnom nemocenskom a dôchodkovom poistení, a okrem iného uvádza: *«Označovanie sťažovateľa za samostatne zárobkovo činnú osobu v situácii, kedy nie len že objektívne žiadnu zárobkovú činnosť (§ 3 ZoSP) nevykonával, ale ani vykonávať nemohol (§ 15 ods. 6 veta prvá ZoA), tak z hľadiska rozhodovacej činnosti Krajského súdu v Bratislave a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nerešpektuje požiadavku na spravodlivý výsledok interpretácie, výkladu a aplikácie práva a preto je v rozpore so základnými princípmi právneho štátu...»*

Je síce pravdou, že advokáciu vykonávanú formou konateľstva v spoločnosti s ručením obmedzeným môže vykonávať „len“ fyzická osoba (advokát), avšak skutočnosť, že sťažovateľ má z dôvodu svojho zápisu v zozname advokátov vedenom Slovenskou advokátskou komorou už len formálnu možnosť vykonávať samostatne advokáciu ako „zárobkovú činnosť“ podľa ust. § 3 ZoSP (aj to len ak by ukončil výkon advokácie formou konateľstva), mu sama o sebe jeho účasť na povinnom sociálnom poistení SZČO zakladať nemôže a legitímne ani zakladať nemala...»

Podľa sťažovateľa bol daný dôvod na prerušenie konania krajským súdom a najvyšším súdom a iniciovanie konania o súlade § 71 ods. 2 písm. k) zákona o advokácii v spojení s § 5 zákona o sociálnom poistení s ústavou, napriek tomu tak označené súdy nepostupovali.

Podľa sťažovateľa ak najvyšší súd v napadnutom rozsudku poukazuje na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 508/2010-15 z 25. novembra 2010, „tento je na prípad

sťažovateľa v tejto veci nepoužiteľný, nakoľko sa týka prípadu, ktorý nastal ešte pred účinnosťou zákona č. 304/2009 Z. z. (t. j. pred 1. 9. 2009), ktorou bola do ZoA zavedená kompetencia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory vydávať záväzné potvrdenia podľa ust. § 71 ods. 2 ZoA o tom, či advokát je SZČO podľa ZoSP“.

Sťažovateľ v argumentácii poukazuje na odlišnú judikatúru v obdobnom prípade, konkrétne na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžso 7/2009 z 30. marca 2010, na ktorú poukázal aj v konaní pred všeobecnými súdmi, pričom namieta, že tieto sa napriek tomu s touto argumentačne nevysporiadali, a tým postupovali a rozhodli v rozpore s princípom právnej istoty v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie ním označených základných a iných práv postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 S 208/2010 a jeho napadnutým rozsudkom a postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sžso 62/2011 a jeho napadnutým rozsudkom a tieto rozsudky zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

V súlade s uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Predmetom posudzovanej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že postupom krajského súdu v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne v správnom súdnictve v konaní vedenom pod sp. zn. 1 S 208/2010 a jeho rozsudkom a postupom najvyššieho súdu v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sžo 62/2011 a jeho rozsudkom boli porušené jeho v sťažnosti označené základné a iné práva (čl. 20, čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 dohovoru).

K namietanému porušeniu základných a iných práv postupom a rozsudkom krajského súdu

Ústavný súd konštatuje, že postup krajského súdu a jeho rozsudok boli preskúmateľné na základe dostupného opravného prostriedku (prípustného odvolania), ktoré sťažovateľ aj využil, a preto ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie a rozhodnutie.

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozsudkom najvyššieho súdu

Zo sťažnosti možno vyvodit', že sťažovateľ vidí porušenie svojho základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v tom, že najvyšší súd učinil nesprávne právne závery (stotožniac sa so závermi vyslovenými v napadnutom rozsudku krajského súdu aj s názorom Sociálnej poisťovne) v otázke povinného nemocenského a dôchodkového poistenia fyzickej osoby zapísanej v zozname advokátov SAK a vykonávajúcej advokáciu ako spoločník a konateľ obchodnej spoločnosti a neaplikoval ústavne súladný výklad § 71 ods. 2 písm. k) zákona o advokácii v spojení s § 5 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom v čase vydania napadnutých rozsudkov.

Sťažovateľ v podstatnej časti svojej argumentácie namieta nesprávnosť právneho názoru vysloveného najvyšším súdom (ako i Sociálnou poisťovňou a krajským súdom) o povinnom nemocenskom a dôchodkovom poistení osoby, ktorá je síce zapísaná v zozname advokátov SAK, ale advokáciu nevykonáva ako fyzická osoba (t. j. nespĺňa kritéria výkonu advokácie ako SZČO), ale vykonáva ju ako spoločník a konateľ obchodnej spoločnosti podľa § 12 ods. 1 zákona o advokácii.

Sťažovateľ vidí arbitrárnosť tohto záveru osobitne v tom, že ak novela zákona o advokácii s účinnosťou od 1. septembra 2009 [zákonom č. 304/2009 Z. z. doplnené písm. k) do § 71 ods. 2 zákona o advokácii] zverila do pôsobnosti SAK vydávanie záväzných potvrdení o forme výkonu advokácie podľa § 12 tohto zákona a o skutočnosti, či advokát je samostatne zárobkovo činnou osobou podľa osobitného predpisu, a ak v jeho prípade takéto potvrdenie bolo vydané, potom uvedené potvrdenie muselo byť záväzné aj pre Sociálnu poisťovňu i súde pri posudzovaní otázky jeho účasti na povinnom poistení ako

SZČO. Preto najvyšší súd nerozhodol správne, ak pri vymedzení, či sťažovateľ je SZČO, uprednostnil kritériá § 5 zákona o advokácii, a nie obsah potvrdenia SAK.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07, I. ÚS 275/2010).

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu (ako aj práva na spravodlivý proces) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01), ako aj konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je v zásade oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je daná v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto

právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve (I. ÚS 225/03, I. ÚS 334/08).

Po oboznámení sa s obsahom rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd nezistil, že by napadnutý rozsudok najvyššieho súdu bol svojvoľný alebo v zjavnom vzájomnom rozpore, či urobený v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou právnou úpravou. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu svoje rozhodnutie, ktorým potvrdil rozsudok krajského súdu ako vecne správny, náležite odôvodnil, dostatočne sa vysporiadal s odvolacími dôvodmi sťažovateľa a náležite odôvodnil svoje závery tak, ako sú tieto citované v časti I.

Predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu (nadväzujúce na právny názor krajského súdu a vo veci konajúcich správnych orgánov) obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov, pričom ústavný súd nezistil, že by jeho výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej, alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Ústavný súd sa z obsahu napadnutého rozsudku presvedčil, že najvyšší súd sa námietkami sťažovateľa zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že sťažovateľ v tomto konaní dostal odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu. V tejto súvislosti už ústavný súd uviedol, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne

dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05). Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého rozhodnutia, ktoré sú dostatočne odôvodnené a majú oporu vo vykonanom dokazovaní.

Ústavný súd ešte pripomína, že nie je a ani nemôže byť ďalšou opravnou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva.

Ak najvyšší súd akceptoval kritéria vymedzenia SZČO podľa zákona o sociálnom poistení (§ 5) vo vzťahu k výkonu advokácie pred obsahom potvrdenia vydaného v rámci zákonom vymedzenej pôsobnosti samosprávnej stavovskej organizácie advokátov [§ 71 ods. 2 písm. k)], uvedené podľa názoru ústavného súdu v spojení s ostatnými dôvodmi rozsudku najvyššieho súdu nenasvedčuje možnej arbitrárnosti záverov najvyššieho súdu.

K tej časti argumentácie, v ktorej sťažovateľ poukazuje na odlišnú judikatúru najvyššieho súdu v obdobnom prípade a namieta, že sa s ňou najvyšší súd v napadnutom rozsudku nevysporiadal, ústavný súd poznamenáva, že ak iný senát najvyššieho súdu má iný právny názor totožný s právnym názorom sťažovateľa, potom ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak právomoc, ktorá je podľa § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zverená práve najvyššiemu súdu.

Podľa názoru ústavného súdu skutočnosť, že najvyšší súd sa argumentačne osobitne nezaoberal odlišným právnym názorom vysloveným v inom rozsudku najvyššieho súdu v obdobnej veci, v danom prípade nemôže bez ďalšieho zakladať možnosť porušenia označených práv sťažovateľa. Najmä, ak ústavný súd opakovane pri preskúšaní rozhodnutí najvyššieho súdu v obdobných veciach a s obdobnými právnymi závermi, ako sú

vyslovené v napadnutom rozsudku, nezistil možnosť porušenia ústavnoprávnych princípov (I. ÚS 290/2010 zo 7. septembra 2010, I. ÚS 64/2012 z 8. februára 2012).

Je potrebné zdôrazniť, že v rozhodovacej činnosti ústavného súdu v obdobných prípadoch sú aj také, v ktorých boli vydané potvrdenia podľa § 71 ods. 2 písm. k) zákona o advokácii [resp. už v čase vydania ústavným súdom posudzovaných rozhodnutí všeobecných súdov bolo účinné ustanovenie § 71 ods. 2 písm. k) zákona o advokácii, a tým bola daná možnosť existencie takýchto potvrdení v konkrétnych posudzovaných prípadoch] a závery ústavného súdu boli zhodné so závermi vyslovenými v tomto uznesení (I. ÚS 64/2012). Aj táto okolnosť spochybňuje argumentáciu sťažovateľa o existencii takého nesúladu § 71 ods. 2 písm. k) zákona o advokácii v spojení s § 5 zákona o sociálnom poistení s ústavou, ktorý by nebol odstrániteľný aplikáciou ústavne súladného výkladu týchto ustanovení, ako to bolo v posudzovanom prípade.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd vyhodnotil argumentáciu sťažovateľa odôvodňujúcu porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru ako nedostatočnú na to, aby na jej základe bolo možné v prípade prijatia sťažnosti na ďalšie konanie zistiť a preskúmať spojitosť medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a namietaným porušením označených práv.

Ústavný súd preto sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ústavy a základného práva podľa čl. 35 ods. 1 ústavy postupom a rozsudkom najvyššieho súdu

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje. Podľa odseku 2 zákon ustanoví, ktorý ďalší majetok okrem majetku uvedeného v čl. 4 tejto ústavy, nevyhnutný na zabezpečovanie potrieb spoločnosti, rozvoja národného hospodárstva a verejného záujmu,

môže byť iba vo vlastníctve štátu, obce alebo určených právnických osôb. Zákon tiež môže ustanoviť, že určité veci môžu byť iba vo vlastníctve občanov alebo právnických osôb so sídlom v Slovenskej republike. Podľa odseku 3 vlastníctvo zaväzuje. Nemožno ho zneužiť na ujmu práv iných alebo v rozpore so všeobecnými záujmami chránenými zákonom. Výkon vlastníckeho práva nesmie poškodzovať ľudské zdravie, prírodu, kultúrne pamiatky a životné prostredie nad mieru ustanovenú zákonom. Podľa odseku 4 vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu. Podľa odseku 5 iné zásahy do vlastníckeho práva možno dovoliť iba vtedy, ak ide o majetok nadobudnutý nezákonným spôsobom alebo z nelegálnych príjmov a ide o opatrenie nevyhnutné v demokratickej spoločnosti pre bezpečnosť štátu, ochranu verejného poriadku, mravnosti alebo práv a slobôd iných. Podmienky ustanoví zákon.

Podľa čl. 35 ods. 1 ústavy každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.

Ústavný súd podľa svojej stabilizovanej judikatúry (napr. II. ÚS 78/05, I. ÚS 310/08) zastáva názor, že všeobecný súd spravidla nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patria aj základné práva vyplývajúce z čl. 20 a čl. 35 ods. 1 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Inak povedané, o prípadnom porušení týchto (označených) práv by bolo možné v danej veci uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprosesných princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením. Keďže namietaným rozsudkom najvyššieho súdu nebolo porušené základné právo zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, nemohlo dôjsť ani k porušeniu základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 35 ods. 1 ústavy.

Preto bolo potrebné sťažnosť sťažovateľa odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 20 a čl. 35 ods. 1 ústavy ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa už ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa na ochranu ústavnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. februára 2012